

Arabiske medier:

Teknologiske landvindinger og kampen om islam

I slutningen af 1970'erne, da jeg bosatte mig i Danmark, var det ikke muligt gennem de danske eller andre medier dagligt at følge med i de arabiske landes udvikling. De eneste muligheder var et meget dårligt radiosignal, videoer eller kassettebånd af dårlig kvalitet, der kunne lejes fra en arabisk forretning på Israels Plads i centrum af København, eller at købe en tre dage gammel egyptisk avis: al-Ahram. For at købe avisen var jeg nødt til at tage hele vejen til Københavns Hovedbanegård og betale et relativt højt beløb for den. Med min økonomiske formåen var det begrænset, hvor mange gange om måneden jeg havde råd til det.

Siden dengang er mulighederne eksploderet. I forhold til udvikling og brug af kommunikationsteknologi har medierne i de arabiske lande udviklet sig parallelt med medierne i de fleste andre lande i verden. Presse, radio, tv, satellit-tv, internet og digitale medier er blevet introduceret i regionen med mere eller mindre den samme hastighed som i resten af verden. Dét, som i første omgang gjorde den største forskel for adgangen til ny-

Ehab Galal, lektor emeritus i Medier og Moderne Samfund i Mellemøsten. Galal forsker i medier i Mellemøsten, aktuelt og historisk, med en særlig interesse for mediernes regionale og globale indflydelse. Han har således undersøgt, hvordan den muslimske og mellemøstlige befolknings brug af medier påvirker deres forståelse af religion og religiøs praksis. I bogen Arab TV-Audiences (2014) analyserer han publikums respons på islamisk tv i både Europa og Mellemøsten. Aktuelt arbejder han på en bog om mellemøstlige diasporaer og oppositionsmedier uden for Mellemøsten som et resultat af forskningsprojektet "Mediatized diaspora (MEDIASP) – Contentious politics among Arab media users in Europe", som er finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond nr. 8018-00038B.

Essays udgivet af Scandinavian Journal of Islamic Studies er ikke fagfællebedømt.

heder i andre dele af verden, var udviklingen af satellitteknologi. Udviklingen af arabisk satellit-tv blev igangsat med etableringen af satellitten Arabsat i 1985. I de første fem år blev satellitten ikke anvendt til tv og radio, men udelukkende til telekommunikation, f.eks. telefon og fax. Siden da er der blevet introduceret mere end 1.300 arabiske satellit-tv-kanaler i en kompleks blanding af private og statsejede tv-stationer, underholdnings- og nyhedsstationer, stationer med primært vestligt producerede programmer og andre med arabiskproducerede programmer. Nogle orienterer sig nationalt, andre transnationalt, nogle religiøst, andre etnisk (Galal 2005).

Forudsætningen for den eksplosive udvikling af arabisk satellit-tv er den lige så eksplosive teknologiske udvikling, som tog fart i slutningen af 1980'erne og er fortsat til dags dato. Ved hjælp af en parabol kunne man allerede i starten af 1990'erne modtage andre landes satellit-tv-kanaler. Det var ikke alle ejendomme i Danmark, hvor det var tilladt at opsætte egen parabol. Derfor var Tele Danmarks etablering af et kabelfsystem i begyndelsen af 1990erne lidt af en åbenbaring for mig, da det muliggjorde, at ejendomme i hovedstadsområdet kunne abonnere på pakker af tv-kanaler. Blandt de tv-kanaler, som min ejendom tilbød, var den saudiske private tv-station MBC, som blev etableret i 1991. Den sendte fra London via flere satellitter, bl.a. den europæiske satellit Hotbird. Sammenfaldet mellem adgangen til arabisk tv via satellit, manglen på vestlig forskning i arabiske medier og mine universitetsstudier på København Universitetet skabte grundlaget for min mangeårige forskning i arabiske medier.

I juni 2022 stoppede jeg som lektor ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier på Københavns Universitet for at gå på pension, mens jeg fortsætter med aktivt at forske, nu i rollen som emeritus. I den forbindelse var instituttet den generøse vært ved en afskedsreception, hvor jeg samtidig fik lejlighed til at afholde en afskedsforelæsning om min forskning i arabiske medier. Denne artikel er et bearbejdet uddrag af forelæsningsen. Samtidig har jeg tilladt mig at tage afsæt i personlige erfaringer både fra privatlivet og fra arbejdet som lektor på instituttet. Det skal understreges, at artiklen rummer afsnit, som er direkte resumeret fra nogle af mine tidligere publicerede tekster (se litteraturlisten).

Arabiske medier til hele verden

MBC var den første arabiske private tv-station, der transmitterede uden for de arabiske lande. Selv om den var ejet af en saudisk forretningsmand, som i øvrigt var den saudiske konges svoger, tilstræbte den et panarabisk udsyn, bl.a. gennem ansættelsen af journalister fra forskellige arabiske lande. Stationen var karakteriseret ved en dækning af høj kvalitet og blev i kraft deraf startskuddet på en større transformation af arabiske medier. Få måneder inden MBC blev etableret, havde Egypten som det første arabiske land i december 1990 benyttet Arabsats potentiale til at lancere den egyptiske satellitkanal ESC. Motivationen med den transnationale transmission var at modarbejde den irakiske propaganda i krigen mod Kuwait. Hurtigt efter lanceringerne af ESC og MBC blev der etableret flere arabisksprogede satellitkanaler ejet af henholdsvis arabiske og udenlandske stater eller af private arabiske forretningsmænd. Nogle af de private kanaler blev etableret i vesten og hovedsageligt i London, Paris og Rom.

Etableringen af satellitkanalen al-Jazeera i 1996 var en revolution inden for arabisk tv-produktion. At al-Jazeera adskilte sig fra andre arabiske satellitkanaler, kunne man fornemme med egne øjne, når man så dens logo, ”En stemme til den, der ikke har en stemme”. Stationen var den første arabiske tv-kanal, der tillod sig at kritisere politiske ledere og deres politik over hele verden, inklusive de arabiske lande. Stationen inddrog arabiske seere *live* i programmerne og diskuterede åbent emner, som ellers havde været tabuiserede. Det var emner, som de statslige sekulære arabiske tv-stationer siden landenes selvstændighed ikke havde turdet røre ved, f.eks. korrupsion, prostitution, politiske fanger, seksuel mishandling af kvinder og børn, minoritetsrettigheder etc. Det særlige ved al-Jazeeras programflade var dens høje grad af fri og kritisk pressedækning, og indholdsmæssigt må kanalen fortsat betegnes som en pluralistisk kanal (Galal 2002; 2021b). Al-Jazeera var og er stadig elsket af en stor del af den arabiske befolkning og samtidig hadet af de arabiske stater for dens kritiske dækning.

Generelt blev arabisk satellit-tv i starten mødt med både høje forventninger og stor skepsis på grund af sin transnationale karakter. Forventningerne skyldtes, at satellit-tv netop i kraft af sin transnationale karakter har potentialet til i et vist omfang at undsige sig den statslige kontrol, som ellers har været et vare-

mærke for arabiske medier. Det samme potentiale, som senere er blevet tilskrevet de sociale medier. De nye satellitmedier bragte nye diskussionsformer og emner ud til arabiske mediebrugere og gav dem mulighed for at ytre sig om centrale private, politiske og samfundsorienterede emner uafhængigt af staten og af nationale grænser. Dermed blev konturerne til nye grænseoverskridende symbolske fællesskaber tegnet. De arabiske befolkninger var ved den nye kommunikationsteknologi ikke længere tvunget til at nøjes med de statslige mediers nationalt orienterede udlægning af internationale og lokale konflikter og tematikker. Det gav et håb om, at de nye medier kunne medvirke til at fremme udviklingen af et civilsamfund i de arabiske lande gennem fri adgang til informationer og ved at give borgerne mulighed for frit at rejse spørgsmål af relevans for dem (Galal 2005).

Med adgangen til satellit-tv begyndte jeg altså igen, efter mere end ti års pause, at se arabiske nyheder, debat og underholdningsprogrammer. Allerede fra begyndelsen syntes jeg, at der var sket noget mærkeligt med sproget, i sammenligning med hvad jeg var vant til fra 1960'erne og 70'erne. Jeg skulle for det første vænne mig til de forskellige arabiske dialekter, som var repræsenteret i MBC, men også til en anderledes sprogtone end tidligere. Jeg opdagede, at det arabiske sprog havde udviklet sig kolossalt i løbet af de få år, jeg ikke havde beskæftiget mig med det. En af de ting, jeg bemærkede, var anvendelsen af en mere religiøs tone. For eksempel kunne jeg opleve, at der som optakt til, under, eller som afslutning på en videnskabelig debat eller et underholdningsprogram blev refereret til Gud, profeten Muhammed eller begge. Og det skete, selv om MBC er en sekulær tv-station i den forstand, at programindholdet ikke tager afsæt i eller har fokus på religion. Det eneste religiøse program var et ugentligt fatwaprogram, der varede mindre end en time.

Samtidig oplevede jeg på samme tidspunkt en dækning af Mellemøsten i de danske medier, som ofte var præget af entydige fremstillinger og stereotypisering. Mellemøsten syntes alene, skulle man tro den danske dækning, at være karakteriseret ved religiøs fanatisme, kvindeundertrykkelse, konflikt og manglende demokrati. Heroverfor havde ikke mindst lanceringen af Al-Jazeera sat gang i en fornyet interesse for arabiske medier blandt vestlige medieforskere som Alterman (1998), Sakr (2001), El-Nawawy og Iskandar (2002), Hugh (2005) og Lynch (2006). Især diskuterede de satellit-tvs potentiale for at fremme udvik-

lingen af en ny arabisk civil offentlighed med plads til kritisk debat, hvor medier frigjort af statscensuren kunne medvirke til demokratisering og social udvikling i de arabiske lande. Dette er i sig selv et stort og omfangsrigt forskningsfelt, hvor nye medier, nye stemmer og nye forsøg på regulering følges ad. Alt dette lagt sammen med den hidtidige mangel på forskning i arabiske medier, bortset fra et par gamle engelske bøger om arabisk radio og presse (Boy 1977; Rugh 1979), gjorde mig nysgerrig på og motiveret til at studere udviklingen af medier i Mellemøsten. Blandt de nye medier og nye stemmer var nogen religiøse, og det blev ét af de temaer, jeg som del af min generelle interesse for satellit-tv kom til at forske i.

Koranradio som modvægt til forvanskning

Den første kristne arabiske satellit-tv-station, Sat7, blev etableret i 1996, mens Iqraa som den første islamiske satellitkanal blev grundlagt i 1998. Etableringen af deciderede religiøse satellitkanaler var noget helt andet end en sprogtone i sekulære programmer, og denne udvikling motiverede mig yderligere til at undersøge mediernes fremstilling af religion og betydningen af deres transnationale karakter.

Ideen om at etablere særskilte religiøse medieinstitutioner var ikke ny. Allerede før introduktionen af tv blev der udgivet både muslimske og kristne aviser i flere arabiske lande. Samtidig med at de arabiske lande blev uafhængige, opstod også en statslig interesse i at have indflydelse på formidlingen af religion. Det så man blandt andet i Egypten i 1960'erne, hvor staten og de religiøse lærde reagerede på en nyudgivet luksusudgave af muslimernes hellige bog, Koranen, som bevidst forvrængede nogle af Koranens vers ved at slette ord, der kunne ændre betydningen. For eksempel står der i sura 3, al-`Imran, vers 85: ”Hvis nogen ønsker sig en anden religion end overgivelsen til Gud, så bliver den ikke godtaget fra ham; i det hinsidige vil han være en af de fortabte.” I den forvrængede udgave var det led i den første sætning, som på dansk lyder ”en anden religion end”, blevet slettet, så der stod: ”Hvis nogen ønsker sig overgivelsen til Gud, så bliver den ikke godtaget fra ham”, hvilket betyder det modsatte af versets egentlige betydning. Da det blev opdaget, reagerede det øverste råd i Ministeriet for Religiøse Anliggender såvel som det islamiske universitet al-Azhar med hurtigt at

optage den fulde recitation af Koranen med den berømte Sheikh Mahmoud al-Hosary på grammofonplade, som efterfølgende blev distribueret til muslimer i islamiske centre over hele verden. Optagelsen skulle være garant mod lignende forsøg på forfalskning. Al-Azhar foreslog desuden ministeren for Kultur og National Vejledning at etablere en koran-radiokanal, der kunne nå ud til muslimer i de arabiske lande. Ideen blev godtaget af ministeren og den daværende socialistiske og panarabiske egyptiske præsident Nasser.

Den 25. marts 1964 blev den første arabiske koranradio, der kunne nås i muslimske lande med kort- og mellembølger, således oprettet. Al-Hosary var den første, der reciterede hele Koranen fra ende til anden i radioen. I begyndelsen sendte koranradioen 14 timer dagligt. Transistorradioen var på grund af sin mobilitet med til at fremme en hurtig distribution af radiokanalen. I ramadan december 1965 begyndte udviklingen af en diversitet inden for koranrecitation med tre recitatorer: Sheikh Mustafa Ismail, Sheikh Muhammad Siddiq al-Minshawi og Sheikh Abdul Basit Muhammad Abd al-Samad. Og derefter, i 1967, tilføjedes endnu en recitator: Sheikh Mahmoud Ali al-Banna. I 1966 havde radiostationen desuden udviklet nye formater, der gik ud over målet at beskytte Koranens originalitet mod enhver forvrængning. Heriblandt var flere forskellige programformater i form af koranfortolkning, profetens hadith, islamisk historie, islamisk retspraksis og andre lignende programmer.

Med den daværende egyptiske præsident Anwar al-Sadats tilnærmelser til islamiske grupper i 1970'erne, oplevede den islamiske vækkelse yderligere opblomstring, hvilket afspejledes i koranradioens sendetid, der øgedes til nitten timer om dagen. Andre radiokanaler og fjernsynet begyndte ligeledes at transmittere kaldet til bøn og fredagsbønnen fra forskellige moskeer samt fra religiøse festligheder. Også koranradioens lyttere blev involveret på nye måder i 1970'erne gennem lancering af interaktive programmer, såsom fatwa-programmer, hvor lytterne kunne ringe eller skrive til med spørgsmål, og religiøse konkurrencer, som især var populære i ramadan. Koranradioen blev også et rum for lanceringen af religiøse lærde, som senere skulle ende med at blive populære ikke bare i Egypten, men brede sig i de arabiske lande, som f.eks. Sheikh Muhammad Metwally al-Shaarawy og Muhammad Sayyid Tantawi. De var kendte for deres enkle fortolkninger af Koranen. I 1994 var sendetiden steget til 24 timer dagligt.

Senere har moderne kommunikationsteknologi i form af satellit og internet givet flere lyttere mulighed for at følge koranradioen, hvilket ikke har gjort formatet mindre populært. Tværtimod er den egyptiske koranradio ikke blot blevet fremhævet og rost af islamiske stater i flere sammenhænge, men har også været model for andre muslimske landes etablering af samme koncept både i radio og på tv. Denne statslige model for islam-medie har dog for længst måtte se nye konkurrenter i øjnene i form af de mange islamiske medier, der har bredt sig siden 1990'erne. Både islamiske og kristne religiøse arabiske satellitkanaler har således produceret religiøst tv i en blanding af alle former for programmer: film, underholdning, quizzes, musikvideoer, talkshows, fatwa-programmer osv. med det helt overordnede mål at formidle religiøse værdier.

Islamiske medier i konflikttider

Hvad menes egentligt med "islamiske medier"? Det er et spørgsmål, som rummer både politiske og religiøse aspekter. Det betyder samtidigt, at det ikke bare er medierne selv, men også staten og religiøse autoriteter, der har en interesse i definere, hvad sådanne medier er (Galal 2015c). Det handler ikke mindst om retten til at definere og formidle, hvad islam er. Og herom er de forskellige interessenter ikke altid enige, ligesom tid og sted spiller en afgørende forskel.

Hvis man ser på den religiøse retorik på arabiske islamiske satellitkanaler fra lanceringen af Iqraa i 1998 til 2001, hvor 11. september ændrede det meste, var fokus først og fremmest nødvendigheden af, at muslimer lærer om og engagerer sig i islam. Det var primært en dogmatisk, tekstfortolkende og historiefortællende retorik, der blev brugt til at kommunikere en autoritativ fortolkning af islamisk viden. Målet i den periode var at revertere muslimer til "rigtige" muslimer. Man kunne kalde det en vækkelsesbevægelse, hvor den enkelte muslim forventedes "at vende tilbage" til islam. En strategi var at placere Gud som ham, enhver handling bør rettes mod. Dvs. at muslimernes forhold til Gud skulle styrkes. At blive muslim, dét at underkaste sig Gud og stræbe efter fromhed, syntes at være målet.

Med terrorangrebet i USA den 11. september 2001 tog den religiøse retorik på de islamiske kanaler en ny drejning. En stigende tendens til at anvende en defensiv retorik sneg sig ind i pro-

grammerne. De arabiske islamiske medier afviste – direkte eller indirekte – vestens beskyldninger om en direkte forbindelse mellem islam og terrorangrebet i USA ved at fortælle en anden historie om muslimer og islam. Én måde var at pege på, hvad der står i Koranen om Guds barmhjertighed og tilgivelse og om profeten Muhammed som forbillede i dagliglivet, og dernæst sætte dette i modsætning til, hvad muslimer blev beskyldt for.

I perioden fra 2001 til 2005 steg antallet af islamiske satellitkanaler fra én til fem. Efter at den danske Muhammed-karikaturkrise blev en international krise i januar 2006, eksploderede antallet af arabiske islamiske satellitkanaler i løbet af kun to år til mindst 21 kanaler. Man kunne i øvrigt finde en tilsvarende stigning af kristne arabiske satellitkanaler i samme periode, om end i et forholdsmæssigt lavere antal. De arabiske islamiske satellitkanaler reagerede ikke overraskende på karikaturtegningerne ved at lovprise profeten Muhammed. Der blev fokuseret på, hvor venlig, tålmodig, tolerant, barmhjertig og dialogsgøgende profeten Muhammed var. Der blev produceret flere programmer om hans liv. Udviklingen illustrerer, at den religiøse retorik på islamisk satellit-tv er påvirket af transnationale relationer og måske især konflikter. Dette kan også ses på de arabiske kristne medier, der ligeledes fordømte de danske tegninger.

Ser man tilbage på de første 25 år med islamisk satellit-tv, er det muligt at identificere to overordnede diskursive greb som respons på internationale konflikter, hvor islam tilskrives betydning. Det første er en dialogsgørende diskurs, som klart har været den dominerende, hvis man ser på tværs af hele feltet af islamisk satellit-tv. Dialog er blevet præsenteret som en naturlig del af islam og islam som den sande civilisation. Det andet greb er en retorisk diskurs om at være offer for forfølgelse. Her har strategien været at præsentrere islam som en misforstået og undervurderet civilisation, hvilket kan ses som en måde både at påtage sig offerrollen (som misforstået) og understrege sandheden om islam (som fredelig og dialogsgørende). Samtidig har det været en besked til muslimer om at opføre sig civiliseret og dialogorienteret som et bevis på, at islam er sandheden, og at muslimer er forkert anklaget (Galal 2012). De islamiske programmets retorik har således, især i 2000'erne, haft til formål at genetablere islams omdømme og forholdet til ikkemuslimer; et ry der skulle genetableres gennem muslimernes demonstration af personlige færdigheder og høj moral. Vejen til at blive muslim var ikke længere hovedsageligt et spørgsmål om at leve op til Guds

lov. Det var at demonstrere og implementere personlige såvel som kollektive færdigheder for at bevise den muslimske nations troværdighed over for ikkemuslimer i hele verden (Galal 2015b).

Islamiske tv-kanaler efter det arabiske forår i 2011

På trods af den geopolitiske sensitivitet inden det arabiske forår i 2011 havde de fleste arabiske islamiske tv-kanaler generelt holdt sig ude af national politik. Der havde almindeligvis ingen modsætning været mellem de arabiske islamiske tv-kanaler og de arabiske regimers fremme af islam. Hvis der opstod modsætninger, tøvede staterne ikke med at trække sendetilladelser tilbage.

I forlængelse af det arabiske forår i 2011 begyndte nogle islamiske tv-kanaler i de arabiske lande at komme med flere politiske budskaber efter regimernes fald. I Tunesien blev den religiøse kanal Zitouna Hidaya, der var etableret i 2013, således idømt en bøde og fik beslaglagt sit udstyr af den uafhængige høje myndighed for audiovisuel kommunikation (HAICA), fordi den havde reklameret for det tunesiske islamiske politiske parti Ennahda under valgkampagnen i 2014. I Egypten udløste fjernelser af den egyptiske præsident Morsi i 2013 en række undertrykkende indgreb. Tv-kanaler som Al-Rahma, Misr25, Al-Nas og Al-Hafez blev lukket allerede samme dag, som præsident Morsi blev fjernet (Galal 2014, 11). De forblev enten forbudte, såsom det Muslimske Broderskabs tv-kanal Misr25, eller opgav at dække aktuelle politiske anliggender som f.eks. Al-Nas. Al-Nas var begyndt at blande sig politisk efter 2011-revolutionen fra et salafistisk perspektiv. Med en ny ejer, Tarik Ismail, ved roret gav det nye regime kanalen licensen tilbage i 2015, hvor den derefter kun fokuserede på religion, fromhed og personlig praksis. Ismail erstattede kanalens hidtidige salafi-prædikanter med andre fra Al-Azhar i overensstemmelse med dens regimevenlige linje og introducerede kvindelige studieværter og kvindelige islamiske lærere (Galal 2021). I Sudan lukkede regeringen ti islamiske og islamiskprægede tv-stationer i 2019 med henvisning til national sikkerhed. Pga. den statslige forfølgelse af den religiøse og politiske opposition og dens medier var der flere, der i stedet etablerede tv-stationer i udlandet som f.eks. den bahrainske Lulu TV, der blev etableret efter 2011. Kanalen opererede først fra London, men senere primært fra Libanon, mens mange interviews og historier stadig kommer fra den bahrainske diaspora i Lon-

don (Fibiger 2020). Et andet eksempel er den egyptiske Dawa TV, som blev etableret i 2017 med base i Istanbul. Selv om Dawa TV er rent religiøst, får det ikke lov at sende fra Egypten, fordi det er tilknyttet det Muslimske Broderskab, som efter Morsis fald er blevet en forbudt organisation i Egypten.

Eksemplerne illustrerer, hvordan de religiøse kanaler har været en brik i spillet om den politiske magt efter de folkelige oprør i 2011. De er enten blevet lukket, banket på plads eller har måtte etablere sig i andre lande.

Konklusion

Med denne korte rundtur i dele af min forskning har jeg peget på, hvordan islamisk satellit-tv er et resultat af en både national og global udvikling. Mens den teknologiske udvikling har været selve forudsætningen for etableringen af transnationale arabiske medier, er det særligt den politiske udvikling, som har været drivkraft i etableringen af religiøse medier. I 1960'erne og 1970'erne blev koranradioen en brik i den egyptiske stats forsøg på at styre og definere islams betydning for den nationale fortælling. Magthavere og særligt udvalgte religiøse autoriteter fandt sammen om en fælles forståelse heraf. I 1990'erne og 2000'erne var det i højere grad de arabiske muslimske nationers relationer til omverdenen, som blev styrende for de islamiske mediers udlægning af islam. I mellemtiden havde udviklingen af satellit teknologi udkonkurreret de arabiske regimers monopol på tv og på medieringen af islamfortolkningen, og en mangfoldighed af religiøse autoriteter, programmer og fortolkninger florerede. På trods heraf er det et langt stykke ad vejen lykkedes de arabiske regimer at kontrollere retorikken, og selv om denne ændrede sig kort i forlængelse af det arabiske forår, holder regimerne igen de religiøse kanaler i kort snor.

Så selv om satellit-tv, sammen med diverse digitale medier, *i teorien* har et potentiale for at fremme ytringsfriheden og borgernes mulighed for at deltage i beslutningsprocesserne, så skal man ikke ignorere, i hvilket omfang de arabiske stater *reelt* har muligheden for at begrænse medieudbuddet gennem brug af kontrol, overvågning, sanktioner og avanceret software produceret af teknologisk avancerede lande uden for Mellemøsten. Den teknologiske udvikling muliggør således både frigørelse og nye former for undertrykkelse.

Litteratur

- Alterman, Jon B. 1998. *New Media, New Politics? From Satellite Television to the Internet in the Arab World*. Washington: The Washington Institute for Near East Policy.
- Boy, A. Douglas. 1977. *Egyptian Radio: Too of Political and National Development*. Iowa: Iowa State University Press.
- Fibiger, Thomas. 2020. "Silencing the voice of Bahrain? Regime-critical media and Bahrain's London diaspora." *Journal of Arab & Muslim Media Research* 13 (1): 51-66.
- Galal, Ehab. 2021a. "Ringfenced, Religion? Egypt's Religious Media between Faith and Politics." In Robert Springborg, Aisha I. Saad, Amr I. A. Adly, Anthony P. Gorman, Tamir Moustafa, Naomi Sakr and Sarah Smierciak (eds.): *Routledge Handbook of Contemporary Egypt*. Routledge *Handbook of Contemporary Egypt*. London: Routledge, 435-45.
- 2021b. "Qatar: A Small Country with a Global Outlook." In Carola Richter and Claudia Kozman (eds.): *Arab Media Systems*. Cambridge, UK: Open Book Publishers, 127-144.
- 2015a. "Saleh Kamel: Investing in Islam." In Donatella Della Ratta, Naomi Sakr and Jakob Skovgaard-Petersen (eds.): *Arab Media Moguls*. London: I. B. Tauris, 81-95.
- 2015b. "Short-term memory loss? Media strategies in times of transformation." In Maren Lytje, Torben K. Nielsen and Martin Ottovay Jørgensen (eds.): *Challenging Ideas: Theory and Empirical Research in the Social Sciences and Humanities*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 66-87.
- 2015c. "Conveying Islam Arab Islamic Satellite Channels as New Players." In Rosalind I. J. Hackett and Benjamin F. Soares (eds.): *New Media and Religious Transformations in Africa*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 171-189.
- 2014. "Where has the authority gone?" In Ehab Galal (ed.): *Arab TV- Audiences. Negotiating Religion and Identity*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 7-28.
- 2012. "Modern' Salafi broadcasting: Iqra' channel (Saudi Arabia)." In Khaled Hroub (ed.): *Religious Broadcasting in the Middle East*. London: Hurst, 57-79.
- 2011. "Islamisk satellit- tv og staten." *Babylon 1* (2011): 18-29.
- 2009. "Yusuf al-Qaradawi and the new Islamic TV." In Jakob Skovgaard-Petersen and Bettina Gräf (eds.): *Global Mufti. The Phenomenon of Yusuf al-Qaradawi*. London: Hurst, 149-180.
- 2005. "Medier i den arabiske verden." I *Mellemøsthåndbogen*. Odense: Syddansk Universitets Forlag, 61-73.
- 2002. "Al-Jazeera-borgerlig offentlighed i den arabiske medie verden." I Lars Qvortrup (ed.): *Mediernes 11. september*. København: Gad, 101-115.
- Koranen*. 2006. Oversat af Ellen Wulff. København: Forlaget Vandkunsten.
- Lynch, Marc. 2006. *Voices of the New Arab Public. Iraq, Al-Jazeera, and Middle East Politics Today*. New York: Columbia University Press.
- Miles, Hugh. 2005. *Al-Jazeera. How Arab News Challenged the World*. London: Abacus.
- El-Nawawy, Muhammad and Iskandar, Adel. 2002. *Al-Jazeera. How the Free Arab News Network Scooped the World and Changed the Middle East*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Rugh, William A. 1979. *The Arab Press*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.
- Sakr, Naomi. 2001. *Satellite Realms. Transnational Television, Globalization & the Middle East*. London & New York: I. B. Tauris Publishers.